

Mongolové sní český sen: Dlouhé čekání na vízum, jež neznamená výhru

Marie Jelínková

Abstrakt:

Česká média včetně A2 (č. 19/2008) přinášejí v poslední době informace o přílivu mongolských pracovníků. Reportáž z Ulánbátaru přibližuje potíže, kterým čelí zájemci o práci v České republice.

„Žádost o pracovní vízum do České republiky jsem si podala před šesti měsíci, musela jsem si půjčit 1500 eur a zastavit byt. Úroky jsem už neměla z čeho splácet, tak jsem o byt přišla a na vízum pořád čekám,“ shrnuje středoškolská učitelka Undarmaa své trápení. Společně s ní čekají před českým velvyslanectvím v Ulánbátaru další desítky Mongolů. Jejich příběhy se podobají. „S platem jsem už nemohla vyjít, pokrýval zhruba nájem a potraviny a všechno se teď zdražilo. Tak jsem odpověděla na jeden z inzerátů v novinách, který sliboval legální práci v Čechách a výdělek tisíc dolarů za měsíc,“ vysvětluje Undarmaa, co ji vedlo k rozhodnutí hledat práci v Evropě. Tato sotva třicetiletá žena zavolala na číslo uvedené v inzerátu a dala si se zprostředkovatelem firmy Realit Ton schůzku.

Zprostředkovatel jí sliboval legální pobyt, cena za vyřízení sice byla vysoká, ale pořád nižší než třeba do Japonska nebo Spojených států. „Řekl mi, že budu pracovat ve skladu jogurtů s dalšími Mongolkami, první měsíc budu ve zkušební době a vydělám si jen 650 dolarů a další měsíce zhruba 1000, pracuje se prý až patnáct hodin denně,“ přibližuje perspektivu, která ji měla čekat. „Za vyřízení povolení od úřadu práce jsem zprostředkovateli zaplatila 500 eur, a teprve když přišlo a mohla jsem si požádat o vízum, dodala jsem dalších 1000. Vyřízení víza mělo trvat jen dva měsíce, jenže...“ vysvětluje Undarmaa a starší muž Tuul, také žadatel o pracovní vízum, který stojí vedle ní ve frontě, pokyvuje, že se jeho příběh moc neliší. Undarmaa zvládala splácet úroky za pomoci příbuzných čtyři měsíce a pak o byt přišla. Půjčka byla nevýhodná, protože se na podobné účely zdráhají poskytovat banky i kampeličky, a Undarmaa tak musela jít za jedním z lichvářů. Za její neutěšenou situaci však podle ní nemůže lichvář, ale české velvyslanectví, které pracuje pomalu. Do Čech je ale stejně odhodlána jet, zdá se jí, že jinou možnost teď stejně nemá, a doufá,

že vše nakonec dobře dopadne a vydělá dost peněz. Netuší, že zprostředkovatelská firma Realit Ton již do České republiky dovezla stovky Mongolů, od kterých si nechá zaplatit a dál se o ně nestará, nebo jim najde práci, ale polovinu vydělaných peněz jim odebírá.

Agentury bez kontroly

Zprostředkovateli práce se v Mongolsku většinou stávají Mongolové, kteří mají zkušenost s prací v České republice. „V Česku jsem pracoval čtyři roky, vízum jsem neměl nikdy, ale bratr ano, pořád tam je a já mu posílám lidi na různé práce. V Čechách je spousta podniků, které potřebují pracovní sílu,“ popisuje svůj byznys Ariunbat, který se do Mongolska vrátil na falešný pas. „Práci v Čechách zprostředkovává oficiálně asi dvacet agentur a pak hodně lidí bez papírů,“ dodává. Reálně mají v Mongolsku povolení zprostředkovávat práci jen dvě agentury; když je ale nemají, nečeká je žádný postih, a většina agentur se s ním tedy neobtěžuje. Údaje mongolského ministerstva práce tak pro rok 2007 tvrdí, že do ČR odjelo přes agentury jen asi sto osob. Údaje z českého statistického úřadu však ukazují, že v roce 2007 přijelo legálně pracovat více než dva tisíce Mongolů. Česká strana sice registraci zprostředkovatelských agentur u českého ministerstva práce a sociálních věcí vyžaduje a asi patnáct agentur tuto registraci pro Mongolsko má, jakmile ji ale jednou dostanou, jejich práci nikdo dál nekontroluje.

Na rozdíl od Jižní Koreje a Japonska, kam Mongolové také jezdí za prací, má Česko zejména díky členství v Evropské unii pověst země, kde se dodržují zákony a lidská práva. Inzeráty nabízejícími možnosti dostat se do Čech se mongolský tisk jen hemží – nabízejí se falešné pasy i víza, studium a nejrůznější práce. „Zajímal jsem se o možnost práce v Česku,“ vykládá Tuul, který už má pracovní zkušenost z Jižní Koreje. „Obešel jsem asi pět různých zprostředkovatelských agentur a všechny slibovaly výdělek asi tisíc dolarů měsíčně, některé i možnost přivést si manželku a děti. Říkaly, že škola i školka jsou zdarma, a pokud odpracuji dost hodin přesčasů, nebudu platit ani za ubytovnu,“ říká s nadějí.

Stejně jako jiní i Tuul věřil informacím od zprostředkovatelů práce, kteří slibují, že vyřizování žádosti o vízum potrvá jen dva až tři měsíce. „Nejprve ale zprostředkovatel čekal dva měsíce na rozhodnutí českého úřadu práce. Jakmile ho měl, hodil ho do schránky u velvyslanectví a já zhruba za čtyři měsíce půjdu na pohovor, alespoň si to myslím, protože první volné termíny jsou podle nástěnky až na konci srpna,“ vysvětluje Tuul komplikace. Ještě neví, že místo pohovoru jen předá úředníci všechny potřebné dokumenty a ta je odešle cizinecké policii. Odpověď se pak dozví za další tři až čtyři měsíce. Místo slibovaných dvou tří měsíců tak bude čekat minimálně devět. „Na moji cestu se složila široká rodina, dům jsem proto nezastavoval, ale tak dvě třetiny lidí, kteří podali žádost a také čekají, mají na krku vymahače,“ přibližuje problémy ostatních žadatelů.

Mongolové čekající na vízum se tísňí před českým velvyslanectvím jen dvakrát týdně. Velvyslanectví je totiž přijímá pouze v úterý a ve středu, pokaždé jen půl druhé hodiny a podle předem připraveného seznamu. Přestože počet žadatelů narostl za dva roky o sto procent,

vyřizování agendy mají stále na starosti jen dva pracovníci. Doba čekání na vízum se tak stále prodlužuje. Před velvyslanectvím se často objevují i personalisté, které majitelé různých firem vyslali do Mongolska, aby urychlili vyřízení žádostí pro jejich pracovníky. Stejně jako žadatelé o vízum mají i firmy v Česku s nečekaně dlouhou dobou vyřizování víz obrovský problém. Když podají žádost o nové pracovníky o Vánocích, přijedou jim Mongolové až další rok na podzim.

Vedle českého velvyslanectví sídlí velvyslanectví Jižní Koreje. „Před několika měsíci se před naším velvyslanectvím také začaly tvořit fronty, ale zvýšil se počet úředníků, prodloužily otevírací hodiny a problém byl vyřešen. Pracovní vízum vyřizujeme během pár týdnů, většinou do měsíce,“ vysvětluje voják, který stojí na strážní před vchodem. Ve stejné ulici je i velvyslanectví Japonska, další země, kam Mongolové často jezdí, a ani tam není po frontě stopy.

České probuzení

Ani trpělivost však většině mongolských migrantů štěstí nepřináší. „Z nádraží nás zavezli na ubytovnu v Praze-Spořilově a pak nás vždy na několik dní vozili do různých míst na práci. Měli jsme pracovat na stavbě, ale dělali jsme všechno možné, od vyklízení objektů po práci ve skladech se zeleninou a pořád pro agenturu. Nepracovali jsme pro českého zaměstnavatele, ti si nás jen najímali a platili zprostředkovateli, který nám zprvu dával asi čtyřicet korun na hodinu,“ popisuje svoji českou pracovní zkušenost Gansukh. Přijel také přes firmu Realit Ton, která se v Čechách jmenuje Skif. Stejně jako ostatní čekal, že jeho trable po mnohaměsíčním čekání na vízum skončí. Místo toho se jeho situace zhoršovala. „Později mě poslali pracovat do Libomyšle do továrny na dřevo, pracoval jsem dvanáct hodin denně a zprostředkovatel mi v té době dával jen pět set korun na měsíc na jídlo. Po čtrnácti dnech jsem utekl, nedalo se to vydržet. Teď pracuji načerno v Plzni, ale dostávám alespoň zapláceno,“ uzavírá Gansukh. V malém bytě v Plzni se nyní tísni s dalšími deseti spolupracovníky. Všichni z nich v Mongolsku patřili ke střední třídě a měli problém uživit své rodiny. Je mezi nimi armádní důstojník, kadeřnice, učitel, bankovní úřednice, bývalý vysokoškolák. Jejich sen o lepším životě v Česku nevyšel.

Jména některých osob byla kvůli jejich bezpečnosti změněna.

Reportáž vznikla v rámci projektu "Czech Made?" Multikulturálního centra Praha za podpory Evropské komise a vyšla ve zkrácené verzi v kulturním týdeníku A2 (30/2008). Reportáž se stala podkladem jednoho z komiksů připravované výstavy "CZECH MADE? Výstava komiksů o práci cizinců", která bude k vidění během jara 2009 v Praze, Brně, Ostravě a na půdě Evropského parlamentu ve Štrasburku.

